

„Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2021–2027“ põllumajanduse ja toiduainetööstuse konkurentsivõime töögrupi I kohtumise memo

I kohtumine toimus 9. jaanuaril 2020 Maaeluministeeriumi väikeses saalis kell 10.30–16.30.

Osalejad

Kohtumisest võtsid osa Eesti Aiandusliit, Eesti Põllumajandus- Kaubanduskoda, Eesti Maaülikool, Keskkonnaministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Eestimaa Talupidajate Keskliit, Maaelu Edendamise Sihtasutus, Põllumajandusuuringute Keskus, Põlvamaa Põllumeeste Liit, Tartumaa Põllumeeste Liit, Eest Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit, Taltech, Maaeluministeerium (teadus- ja arendusosakond, toiduohutuse osakond, maaelupoliitika osakond, maaelupoliitika ja analüüsi osakond, maakasutuspoliitika osakond).

Kutse saajatest puudusid järgmiste organisatsioonide/ asutuste esindajad: TÜ Wiru Vili, Eesti Maaparandajate Selts, Mahepõllumajaduse Koostöökogu, PRIA, Põllumajandusamet.

Taust

Maaeluministeerium on alustanud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) strateegiakava 2021–2027 koostamisega. Strateegiakava koostamise eesmärk on parandada põllumajandustootmise, toiduainete tootmise ja maapiirkondade säästvat arengut.

Euroopa Komisjon esitas 1. juunil 2018 seadusandlikud ettepanekud 2020. aasta järgse ÜPP kohta. Ettepanekute eesmärgiks on tagada, et ÜPP vastaks paremini praegustele ja tulevastele väljakutsetele, toetades samal ajal jätkuvalt Euroopa Liidu põllumajandustootjaid jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise põllumajandussektori kujundamisel. ÜPP rakendamiseks perioodil 2021–2027 tuleb igal liikmesriigil koostada ÜPP strateegiakava, mis hakkab hõlmama nii põllumajanduse otsetoetusi, seni maaelu arengukavade alusel rakendatud maaelu arengu toetusi kui ka põllumajanduse ühise turukorralduse teatud sektoripõhiseid programme.

Arengukava koostamist puudutav info ja toimunud töögruppide materjalid asuvad Maaeluministeeriumi kodulehel: <https://www.agri.ee/et/upp-strateegiakava-2021-2027>

Päevakava

- 10.30–11.00: kogunemine ja hommikukohv
- 11.00–11.30: töögrupi eesmärkide ja töökorralduse tutvustamine, uue perioodi ÜPP strateegiakava koostamise tutvustus ja hetkeseis
- 11.30–12.00: finantsinstrumendi võimalusi tutvustav ettekanne
- 12.00–12.45: lõuna (osaleja omal kulul)
- 12.45–14.30: arutelu keskkonnasäästliku tootmise ning bioohutusega seotud investeeringute teemal
- 15.00–15.15: kohvipaus
- 15.15–16.30: arutelu biojäätmete väärindamise pilootprojektide teemal

Sissejuhatus, ettekanded

Kohtumise juhatas sisse ning tutvustas strateegiakava koostamist ja edasist tööd põllumajanduspoliitika osakonna juhataja Kristel Maidre. Maaelupoliitika ja analüüsi osakonna maamajanduse ja konkurentsipoliitika büroo juhataja Kai Kalmann tutvustas finantsinstrumendi kasutamise võimalusi. Põllumajanduspoliitika osakonna põllumajandus- ja toidusektori arengu büroo juhataja Janeli Tikk tutvustas, mida on käesoleval programmiperioodil toetatud ja millised võimalused on uuel programmiperioodil. Teadus- ja arenduse osakonna juhataja Sirli Pehme tutvustas biojäätmete väärindamise pilootprojekte. Ettekanded ja kõik materjalid on kättesaadavad [Maaeluministeeriumi koduleheküljelt](#).

Arutelude tulemused ja edasised tegevused

Teema aruteluks tõstatati kaks küsimust.

- Läbi milliste tegevuste on võimalik jõuda eesmärgini/milliseid investeeringuid peaks eelkõige toetama?
- Kes on toetuse sihtgrupp ja mis tingimustele peab toetuse saaja vastama?

Arutelu erieesmärkide 4.3 ja 5.1 kohta

Avaldati arvamust, et sõnnikuhoidlate toetamise puhul peaksime planeerima rahalisi vahendeid selliselt, et kõik kes toetust taotleavad, et viia oma sõnnikuhoidla nõuetele vastavaks selle ka saavad. Sellise lähenemise eesmärgiks oleks vältida ebavõrdset konkurentsi, kus toetust mitte saanud põllumajandustootja peab tegema investeeringu oma raha eest.

Tehti ettepanek, et edaspidi tuleks keskkonnavalaste investeeringute puhul lisaks tagastamatule abile kaasata ka sildfinantseerimist, laenusid, käendust. Siis oleks toetuse kõigile kättesaadav.

MeM-i esindaja selgitas, et käesoleva programmiperioodi õigusaktidest tulenevalt on kohustus hinnata kõiki taotlusi ning vastavalt hindamise tulemustele moodustada ka paremusjärjestus. Järgmisel

programmiperioodil võetakse aluseks PõKa 2030, mille kohaselt tootlikke investeeringuid peaks hakkama ellu viima finantsinstrumentide abil.

Arutelu käigus küsiti, kas on teada, kui palju sõnnikuhoidlaid hetkel ei vasta nõuetele ja mis ulatuses oleks vaja teha investeeringuid nende sõnnikuhoidlate korda tegemiseks? Samuti küsiti uuringute kohta, mis on tehtud sõnnikuhoidlate olukorra kaardistamiseks.

MeM-i esindaja selgitas, et eelmisel aastal telliti Põllumajandusuuringute Keskuselt maapiirkonnas tegutsevate ettevõtjate toetusvajaduste uuring, kus on käsitletud ka sõnnikuhoidlate teemat.

KeM-i esindaja tõi välja, et kõigepealt tuleks leida vahendid nende sõnnikuhoidlate nõuetele vastavusse viimiseks, mis mahutavad sõnniku koguse alates viiest loomühiku arvust, arvestades, et see nõue muutub kohustuslikus alates 2023 aastast. Sõnnikuhoidlatele mõeldud toetus peaks olema võimalikult suur ja ettevõtja omafinantseering võimalikult väike.

Arutelu käigus toodi välja ka, et silohoidlatest tulenev mõju keskkonnale pole teada ning täiendavaid investeeringuid on vaja teha ka silohoidlatesse, sest sellel on otsene seos ka toidu kvaliteedile.

MeM-i esindaja selgitas, et sekkumise 5.1 (Investeeringud keskkonnasäästlikku tehnoloogiasse ja rajatistesse), mida ka eelnevalt ettekandes tutvustati, on põhirõhk küll suunatud sõnnikukäitlemisele, kuid toetatavate tegevuste juures on välja toodud ka silohoidlad.

KeM-i esindaja arvas, et kastmissüsteemid ja täppisväetustehnoloogia sobivad samuti sekkumise 5.1 tegevuste alla, kuna need säästavad keskkonda. Toetama peaks ka sensorite soetamist, et ei väetataks seal, kus pole selleks vajadust.

Aianduse valdkonnast lähtuvalt tehti ettepanek vee kogumise ja tagasikasutuse süsteemide toetamiseks. Lisaks tehti aianduse ja teraviljakasvatuse valdkonnast lähtuvalt ettepanek tolmuemaldamise filtersüsteemide toetamiseks.

MeM-i esindaja oli seisukohal, et kastmissüsteemid sobivad nii kliima kui veekaitse eesmärkide alla ning lisame selle ettepaneku sekkumiste 4.3 ja 5.1 tegevuste juurde.

KeM-i esindaja tõi välja, et alates 10-st loomühikust on kohustus omada sõnnikuhoidlat ning esitas küsimuse toetuse võimalikkuse kohta, kui tekkiva sõnniku kogus ületab nõutavat sõnnikuhoidla mahtu.

Avaldati arvamust, et toetust peaks saama taotleda ka selleks, et kehtivaid rikkumisi likvideerida.

Samuti avaldati arvamust, et uuel programmiperioodil võiks toetada ka selliseid ettevõtjaid, kellel on kehtivaid rikkumisi ja nad soovivad toetuse abil rikkumisi likvideerida.

Arutelu käigus toodi välja, et paljud lambafarmid on ilma lekkekindla betoonaluseta, mistõttu on vaja toetada sügavallapanuga lautade lekkekindla aluspinna rajamist. Probleemiks on ka, et silotegemise teenust osutavad ettevõtjad veavad silo kiiresti hoidlasse, mistõttu ei jõuta silo piisavalt tihendada. Vajalik oleks toetada ka vahendid tallamisvõimsuse tagamiseks (traktorid või muud seadmed).

Arutelude käigus kerkis üles küsimus erieesmärkide piiritlemise kohta: kuna erieesmärgid on laia ulatusega, siis peaksime kitsamalt piiritlema, mida toetame. Leiti, et eesmärgipärane lähenemine on loomulikum ja paindlikum võrreldes investeeringutega, kus investeeringuobjekt on täpselt määratletud. Selgitati, et eelarveperioodi 2007–2013 kohta PWC poolt tehtud vahehindamisel ilmnes, et

sõnnikuhoidlatesse oleks põllumajandustootjad valmis investeerima, kui 75% osas panustaks riik ja 25% osas põllumajandustootja ise.

MeM-i esindaja selgitas, et selle kohtumise eesmärgiks on kaardistada need tegevused, mida on uuel programmiperioodil vaja toetada. Peale seda, kui oleme jõudnud kokkuleppele, mida me hakkame toetama, saame hakata koostama hindamise ja toetuse taotlemise põhimõtted.

MeM-i esindaja selgitas ka, et hindamisel on võimaluseks eri tüüpi investeeringute määratlemine teatud klassidesse, mille eest saaks anda vastavalt prioriteedile hindepunkte. Näiteks saab tuua sõnnikuhoidlate katmisel ammoniakaagi heite vähenemise, sõnniku sisestuslaoturite ostmise, ammoniakaiki püüdvate filtrite ostmise, biometaanitootmise, PLK aladel söötis- ja jootmisplatside rajamise. Kuna riigil on ammoniakaagi vähendamise kohustus, siis on see kindlasti prioriteediks. Kasvuhoonegaaside heidet on võimalik vähendada biogaasi tootmise ja süsinikku siduda lupjamise teel.

Tehti ettepanek väetise ja vedelväetise hoidlate toetamiseks, arvestades, et väetis on toitaineks taimedele ja seda tuleb hoolikalt hoiustada.

KeM-i esindaja leidis, et ka kastmissüsteemid peaksid kuuluma keskkonnainvesteeringute hulka, sest kastmissüsteemid on üks võimalikest vahenditest, kuidas põuaga toime tulla.

KeM-i esindaja esitas küsimuse sõnnikukäitlemise ja sõnniku separeerimise tehnoloogiate toetamise võimalikkuse kohta. Sõnniku käitlemise tulemusena suudaksime sõltuvalt sõnniku kuivainesisaldusest teha kahte tüüpi sõnnikut, mida saaksime vedada kaugematele põldudele või ka peale töötlemist allapanuna uuesti kasutada.

MeM-i esindaja selgitas, et uues strateegiakavas ei ole erinevalt käesoleval perioodil sõnniku käitlemisele kehtestatud tingimustest piiranguid sõnniku edasise töötlemise osas.

Kliima- ja keskkonnanohiu osas on kõige perspektiivikam sõnniku anaeroobne kääritamine.

Bioloogilise toorme väärindamise kohta käiva arutelu osas toodi näide, et Soomes kasutatakse kütuse rafineerimiseks bioloogilist toorainet. Leiti, et peaksime üle vaatama oma tootmisahelad selliselt, et kuidas oleks võimalik piirkonna bioloogilistest jäätmetest toota energiat. Biometaanitootmisel on mõistlik toota maagaasi trasside lähedal, et transport oleks odav.

Erinevate fondide kasutamise võimalused keskkonnaeesmärkide saavutamiseks

Esitati küsimus, et kas peaks kaasama raha ka teistest fondidest – näiteks multifondist- keskkonnaalaste eesmärkide saavutamiseks? Näitena toodi sotsiaalfondi vahendid ning asjaolu, et maaelu arengukava eelarves oleva rahaga on toetud hooldekodusid, mis on sotsiaalfondi ülesanne. Võimalik oleks rahastada ka biogaasi tootvaid rajatisi SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse rahastusega nagu seda on tehtud biogaasi investeeringut puhul

MeM-i esindaja selgitas, et hetkel on käimas läbirääkimised erinevate ministriumitega multifondi kasutamiseks seoses Leaderi rakendamisega.

KeM esindaja selgitas, et läbivalt on kõigis fondides nõuded, et panustama peab (25%) kliima ja keskkonna eesmärkide täitmisesse.

MEM-i esindaja selgitas, et võimalikuks põllumajandusega seotud keskkonnaalaste eesmärkide rahastamise allikaks on ka CO₂ kvoodimüügist saadavad rahalised vahendid. Vabariigi valitsuse kliima ja

energia komisjonis on olnud arutelusel CO2 kvoodimüügist saadava tulu suunamisest põllumajandusega seotud keskkonnameetmetesse, kuid otsust selle kohta veel ei ole tehtud.

KEM selgitas ka, et kliima- ja energiakomisjonis arutakse neid meetmeid allikaneutraalselt. CO2 kvoodimüügi tulu on ebastabiilne, sõltub turust ja on tulupõhine.

Arutelu sekkumise 6.8 (Investeeringud elurikkuse kaitseks) kohta

MeM-i esindaja tõi välja, et sekkumise 6.8 võiks toetatavate tegevuste alusel jagada kaheks: a) tehnoloogilised lahendused ning b) teiseks maastikuelemendid. Tehnoloogia mõju elurikkuse kaitseks nähakse just taimekaitsevahendite kasutust optimeerivate lahenduste (näiteks digilahendused, automatiseeritud eoste püünised jms) toetamises.

Arutelus märgiti ära, et PLK aladel on puudu loomade ajutistest varjetest ning kogumisaedadest. Samuti on takistatud loomade viimine PLK aladele, kuna on puudus loomavedamise kerghaagistest. Tehti ettepanek eelnimetatud objektide toetamiseks.

KeM-i esindaja küsis: kas oskame hinnata toetusega antavat panust PLK-le.

MeM-i esindaja selgitas, et oluline osa sekkumise 6.8 sisendist tuleb ka teistest töögruppidest, näiteks keskkonnasõbralikud praktikad ja mahepõllumajanduse ning PLK töögrupid.

Arutelust selgus ka, et maastikuelemente nagu näiteks kiviaiad on raske toetada, kuna enamasti on tegemist rendimaadega. Võimalike toetatavate investeeringuobjektidena toodi välja sensorite põhiseid hoiatussüsteemid (seenhaigused, putukad), droonidega skriining ja ferromoonpüünised.

Bioohutus

MeM esindaja tõdes, et seni ei ole piisavalt tähelepanu pööratud bioohutusele. Sektorilt oodatakse sisendit, mida oleks vaja toetada või eraldi välja tuua, et loomade bioohutus oleks tagatud.

Arutelus toodi vajalike bioohutuse alaste investeeringutena välja lautade ümber olevad aiad, desomatid ning skriiningu süsteemid, mis on vajalikud patogeenide kindlakstegemiseks.

Toodi ka välja, et pigem tuleks püüda taude ennetada ja investeerida riskide maandamisse. Samas tõdeti, et kui riskide maandamise kulud lähevad suureks, siis ei ole võimalik konkurentsivõimeliselt toota ning ettevõtja ei saa kasumit.

Ühe peamise ohuna toodi välja, et hukkunud loomade ladustamiseks kasutatakse suvalisi platse.

Leiti, et toetama peaks hukkunud loomade ladustamiseks vajalikke rajatisi väljaspool tootmisterritooriumi, kuhu teised loomad juurde ei pääse ning mis oleks vihma eest kaitstud.

Biojätmete väärindamise pilootprojektid

Arutelus leiti, et taotlemist ei peaks piirama vaid põllumajandusettevõtete ja –ühistutega, vaid taotlejateks võiks olla laiemalt maapiirkonna ettevõtted. Tõstatati küsimus, kas klaster võiks samuti olla taotleja?

Leiti, et ressursidena tuleks käsitleda mitte ainult esmatootmise ressursse, vaid ka töötlemise jääke ja kaassaadusi – st toetus võiks hõlmata kogu põllumajandussaaduste tootmise ja töötlemise ahela ning ka metsanduse jääke, kaassaadusi ja senikasutamata ressursse. Piloodid peaksid arvestama kohaliku tooraine olemasoluga.

Toodi välja, et pilootprojekti taotlus peab olema põhjalik, sisaldama projekti jätkusuutlikkust tõendavaid materjale, sh teostatavusuuringu/eeluuringu tulemusi. Arutleti selle üle, et teatud riski pilootprojektide puhul peaks siiski aktsepteerima – täit kindlust, kuidas tehnoloogia Eesti tingimustes täpselt töötab, ei ole.

Arutleti selle üle, et kas ja kuidas tuleks defineerida „jääk“. Kas järelejäänud põllumajandustoodangut saab käsitleda jäägina? MeM esindaja selgitas, et teatud olukorras võib järelejäänud toodangut jäägina käsitleda, kuid pilootüksusi ei ole siiski mõistlik põllumajandustoodangule üles ehitada.

Tehti ettepanek, et võiks olla võimalik pilootüksusi luua ka teadusasutuste juurde. Leiti, et taotlusel peaks olema mingi seos teadusasutusega/teadlastega. Avaldati arvamust, et kasutatavate tehnoloogiate päritolu ei peaks piirama (nt ainult EL).

Järgmine konkurentsivõime töögrupi kohtumine esmatootjatele toimub Maaeluministeeriumis 19. veebruaril 2020.

Memo koostasid Janeli Tikk, Jaanus Joasoo, Harry Pässä, Sirli Pehme

15.01.2020